

vrijdag 11 januari 2008

Godenschemering

Het neoliberalisme heeft zijn langste tijd gehad. John Vandaele ziet overal de tekenen.

John Vandaele, journalist bij het wereldtijdschrift *MO**, is niet aan zijn proefstuk toe. Twee jaar geleden ontleedde hij het democratisch gehalte van de internationale instellingen onder de titel *Het recht van de rijkste*. Toch is zijn nieuwste boek, ondanks de ondertitel ('De nauwe schoentjes van de mondialisering'), niet de zoveelste striemende aanklacht tegen de mondialisering. Bijna integendeel: de auteur wil de mondialisering juist redden. Want ze wordt bedreigd, niet door de andersglobalisten, maar door het neoliberalisme. Het is een wellicht wat uitdagende, maar boeiende stelling.

De mondialisering, zo betoogt hij, is een verhaal van winnaars en verliezers. Kijken we naar de landen afzonderlijk, dan is de kloof tussen rijk en arm toegenomen. In België bijvoorbeeld is de waarde van aandelen en het onroerend vermogen meer gestegen dan het inkomen uit arbeid. Daar staat tegenover dat wereldwijd de kloof tussen arm en rijk is verkleind. Dat is toe te schrijven aan de fabelachtige opkomst van een aantal ontwikkelingslanden die, dankzij de mondialisering, via buitenlandse investeringen toegang hebben tot moderne technologie. Zo slagen ze erin hun productiviteit en hun export geweldig te doen toenemen. Dit succesverhaal levert op zijn beurt weer verliezers op: ook in de arme landen neemt de ongelijkheid toe.

Stormenderhand

De cruciale vraag is dan ook: hoe de voordelen van de mondialisering behouden en de nadelige sociale en milieugevolgen ervan wegwerken? Het neoliberalisme biedt zeker niet het antwoord. Want de noodzakelijke betere verdeling van inkomens en kansen is bij uitmuntenheid een opdracht voor de door de neoliberalen uitgespuwde overheid. Op internationaal niveau moeten er, zegt Vandaele, afspraken komen over belastingen, sociale en milieuregels, en zelfs over de mate van vrijmaking van de wereldhandel. Conclusie van de auteur: het neoliberalisme is ten dode opgeschreven. Sterker: het stervensproces is al ingezet. Feiten moeten die hypothese ondersteunen. Vandaele verwijst bijvoorbeeld naar de dubbele tong waarmee de rijke landen spreken: de vrije markt de hemel in prijzen in het IMF en de Wereldbank, maar ze in de WTO aan banden leggen uit eigenbelang. Andere aanwijzingen dat het neoliberalisme zijn langste tijd gehad heeft: 69 procent van de olie- en gasreserves is in handen van staatsbedrijven (voornamelijk in Opec-landen). Wellicht nog belangrijker: de Wereldbank maakt hulp aan arme landen niet meer afhankelijk van liberalisering of privatisering. In de plaats daarvan zijn goed bestuur, respect voor de mensenrechten en de bekommernis om het milieu gekomen, voorwaarden die alleen door de overheid vervuld kunnen worden. De Wereldbank en het Internationaal Muntfonds zijn niet de enige spelers als het om kredietverstrekking gaat; ze ondervinden hoe langer hoe meer concurrentie van de aanstormende ontwikkelingslanden zoals China, die geld lenen zonder voorwaarden en zelfs tevreden zijn met terugbetalingen in de vorm van grondstoffen. Gevolg: de Wereldbank en het IMF boeten aan belang in en de rijke landen, die het er voor het zeggen hebben, zijn almaar minder in staat het beleid van de ontwikkelingslanden te sturen.

Wereldbestuur

Vandaele pleit voor een democratisering van het wereldbestuur, dat wil zeggen meer zeggenschap voor de arme landen in de internationale organisaties. In de Wereldhandelsorganisatie (WTO), die hij de motor noemt van de mondialisering, is die evolutie naar zijn mening al ingezet, in het IMF en de Wereldbank veel minder, in de Veiligheidsraad helemaal niet, onder meer door het vetorecht van de vijf permanente leden, waaronder de VS. Die zijn trouwens op hun eentje verantwoordelijk voor veel onheil op wereldvlak. Zo noteert Vandaele dat de buitenlandse slachtoffers van het klimaatbeleid van de VS geen inspraak hebben en niemand ter verantwoording kunnen roepen.

De auteur nodigt de moderne socialisten uit om het onaantastbaar gewaande vrijemarktdenken niet meer kritiekloos achterna te lopen en het neoliberalisme te confronteren met een vorm van neosocialisme. Wellicht moet Caroline Gennez dit boek maar eens op haar nachtkastje leggen.

Maar ook voor de 'gewone' geïnteresseerde lezer biedt *De stille dood van het neoliberalisme* stof tot nadenken. De feiten waarop het gebaseerd is, zijn grotendeels gekend. Maar de verdienste van de auteur is dat hij ze op een originele manier bij elkaar zet en op die manier onvermoede verbanden blootlegt. Hij doet dit op een rustige en niet polemische toon, zonder vooringenomenheid. Dat is verfrissend. Het is alleen een beetje jammer dat zijn lovenswaardige bekommernis om een klare en

begrijpelijke taal te hanteren soms wat schoolmeesterachtig overkomt en aanleiding geeft tot overbodige herhalingen.

JOHN VANDAELE

De stille dood van het neoliberalisme.

Houtekiet,

200 blz., 16,50 .

WALTER ZINZEN